सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे

विद्यावाचस्पती : पाठ्यक्रम-कार्याभ्यास

(Ph.D. Course Work Syllabus)

मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम

(जून २०२५-२६ पासून)

Savitribai Phule Pune University, Pune
Ph.D. Course Work (16 Credits)
Syllabus – Marathi (Subject Specific 12 Credits)
(w.e.f. 2025-26)

Preamble: As per the University Grants Commission (UGC) guidelines the students who have admitted for Ph.D. in Marathi will have to complete course work for one semester duration. The course work shall be treated as prerequisite for the Ph.D. Program. The course will have 16 credits

The Ph.D. Course work shall consist of the following components, (As per the VC Order SPPU Pune: PGS - 87 9.1.2025 Circular No. 7-2025)

Course	Name of the Course	Credits	Marks
Course 1	**Research Methodology (Including Quantitative methods, Computer applications, review of published research in the relevant field, training, fieldwork, writing of research proposal for obtaining financial assistance from national funding agencies, etc.)**	**04**	**100**
Course 2	Attending at least One Seminar/Conference/Workshop (National/International)	01	25
Course 3	**3.1 Subject Specific Advanced Level Course - I**	**04**	**100**
	3.2 Subject Specific Advanced Level Course- II	**04**	**100**
Course 4	Research & Publication Ethics	02	50
Course 5	Pedagogical Training / Industrial Visit Report /Assessment Statement	01	25
	Total	**16**	**400**

Note: Content of Course 1 & 3 above shall be prescribed by the Board of Studies Concerned

अभ्यासपत्रिकांची नावे

कोर्स	अभ्यासपत्रिकेचा क्रमांक व शीर्षक	श्रेयांक (Credit)	गुण
१	१. संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती	४	१००
३	२. मराठी भाषा आणि साहित्य : विविध अभ्यासक्षेत्रे	४	१००
	३. साहित्याचा सामाजिक-सांस्कृतिक अभ्यास	४	१००

परीक्षा व प्रश्नपत्रिका स्वरूप

वेळ ३ तास	परीक्षा	गुण :१००
	प्रश्नपत्रिका स्वरूप	
१	दीर्घोत्तरी प्रश्न : सहापैकी चार प्रश्न सोडविणे.	६०
२	टिपा : चारपैकी दोन	१०
	एकूण	**७०**
	अंतर्गत मूल्यमापन	
१	प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेशी निगडित एका शोधनिबंधांचे लेखन	३०
	एकूण	**१००**

पीएच. डी. पाठ्यक्रम-कार्याभ्यास (Ph.D. Course Work Syllabus): मार्गदर्शक तत्त्वे

१ मान्यताप्राप्त संशोधन केंद्रांनी स्वतंत्र किंवा एकत्रितपणे, सा.फु.पु.विद्यापीठाच्या नियमांच्या अधीन राहून पाठ्यक्रम-कार्याभ्यासाचे आयोजन करावे.
२ पीएच.डी.पाठ्यक्रम-कार्याभ्यास (Ph.D. Course Work) हा एका सत्रामध्ये अधिकतम सहा महिन्यांमध्ये घ्यावयाचा आहे.
३ पाठ्यक्रम-कार्याभ्यासासोबतच शोधनिबंधाचे लेखन करावयाचे आहे. शोधनिबंध (युनिकोड फॉन्टसाईज १६, पाठपोट टंकलिखित) सर्पिल बांधणी (Spiral Binding) या प्रकारात एक महिन्यात संशोधन केंद्राकडे जमा करणे अनिवार्य असेल.
४ केंद्र समन्वयकांनी परीक्षेचे व शोधनिबंधाचे गुण एकत्रित करून अंतिम गुणपत्रक तयार करून पाठ्यक्रम-कार्याभ्यासाचे प्रमाणपत्र (Course Work Certificate) तयार करून वितरित करावे.
५ विद्यापीठाने दिलेल्या कोर्सवर्कच्या रचनाबंधातील **कोर्स २, ४ आणि ५ ची पूर्तता** विद्यार्थ्याने स्वतः करायची आहे. संशोधन केंद्राने त्याला या संदर्भात मार्गदर्शन करणे अपेक्षित आहे.

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

१ संशोधन संकल्पना, स्वरूप, आवश्यकता आणि मराठीतील संशोधनप्रक्रियेचा परिचय करून देणे.
२ संशोधनविषयक तात्त्विक मीमांसेचा परिचय करून देणे.
३ विविध संशोधनपद्धतींचा व साहित्य संशोधनपद्धतींचा परिचय करून देणे.
४ साहित्य आणि विविधज्ञानशाखा यांच्या सहसंबंधांचा, साम्यभेदांचा परिचय करून देणे.
५ संशोधनासाठी अर्थसाहाय्य करणाऱ्या संस्थांचा परिचय करून देणे.
६ मराठी साहित्यातील विविध क्षेत्रे आणि संशोधनविषयक संधींचा परिचय करून देणे.
७ साहित्य संशोधनासाठी आवश्यक तंत्र आणि कौशल्यांचा परिचय करून देणे.
८ प्रबंधलेखनरीतीचा व लेखनसंकेतांचा परिचय करून देणे.
९ पीएच.डी.पदवी प्रक्रियेतील कार्यप्रणालीचा परिचय करून देणे.
१० साहित्य संशोधन आणि जीवनमूल्ये यांच्या परस्परप्रभावाचा परिचय करून देणे.
११ संशोधनव्यवहारातील नीतिशास्त्राची ओळख आणि त्याचे संशोधनव्यवहारातील महत्त्व स्पष्ट करणे.
१२ ग्रंथ आणि शोधप्रबंध मूल्यमापनविषयक कौशल्यविकास करणे.
१३ संशोधनासाठी आवश्यक संगणकीय कौशल्ये आणि आंतरजालावरील संदर्भसाधनांचा शोध या संदर्भातील कौशल्ये विकसित करणे.
१४ विद्यापीठाच्या online प्रवेश प्रक्रिया व एकूणच Ph.D.Tracking बाबत विद्यार्थ्यांना अवगत करणे.

Course 1

अभ्यासपत्रिका क्र.१

संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती

गुण : १०० श्रेयांक : ४

१ संशोधन : स्वरूप, संकल्पना आणि पद्धती

१.१ संशोधनस्वरूप आणि संकल्पना, प्रेरणा, आवश्यकता आणि फलित, संशोधकाचे गुणविशेष आणि पाळावयाची पथ्ये, विज्ञान, सामाजिकशास्त्रे, साहित्य संशोधन यातील साम्य-भेद.

१.२ संशोधन पद्धती : विगनात्मक, निगमनात्मक, प्रयोगनिष्ठ, वर्णनात्मक, ऐतिहासिक, तौलनिक, क्षेत्रीय पाहणी, भाषा सर्वेक्षण, नमुना पाहणी पद्धती, समाकलन, विमर्शक, शास्त्रीय इ.

१.३ समीक्षा आणि संशोधन : साम्य-भेद

१.४ संशोधन आणि अर्थनिर्णयन

२ संशोधनाची साधने आणि तंत्र :

२.१ संशोधन ग्रंथालये : वैशिष्ट्ये, सेवा आणि गरजा

२.२ अभिलेखागारे : स्वरूप, महत्त्व, कागदपत्रे जतन करण्याच्या पद्धती, महाराष्ट्र व भारतातील अभिलेखागारे

२.३ ग्रंथालयीन संदर्भसाहाय्य, मूलस्रोतांचा शोध, साधनांची प्रतवारी, आवृत्तीची ग्रह्यााग्राह्यता

२.४ सूचीशास्त्र व त्याचे उपयोग

३ संशोधन प्रक्रिया

३.१ संशोधन विषयाची निवड, वाचनाचे संयोजन, संदर्भ शोध (ग्रंथालय, आंतरजाल)

३.२ संशोधनपर लेखन : संशोधन प्रस्ताव तयार करणे.

३.३ संशोधन विषयक पूर्वसंशोधनाचा मागोवा व नावीन्य शोध (ग्रंथालय, शोधगंगावरील पीएच.डी. प्रबंधांचे परीनिरीक्षण)

३.४ ग्रंथमूल्यमापन, शोधप्रबंध परीनिरीक्षण, संशोधनपर लेखनपद्धती....

३.५ संशोधनाची मांडणी (मुखपृष्ठ, विषयानुक्रमाणिका, प्रास्ताविक, उद्दिष्टे, गृहीतके, प्रकरण मांडणी, प्रकरण आणि प्रबंध रचना, उपसंहार, निरीक्षणे व निष्कर्ष नोंद : तंत्र आणि पद्धती, संदर्भप्रक्रिया, संदर्भक्रम, परिशिष्टे, संदर्भ सूची, निर्देश सूची इ.)

३.६ प्रबंधलेखनाची भाषाशैली, संशोधनलेखनपद्धती, लेखनसंकेत.

३.७ विद्यापीठीय नियम (प्रगती अहवाल लेखन व सादरीकरण, प्रबंध अहवाल लेखन, प्रबंधाची सारांशपत्रिका, प्रबंध सारांश पत्रिकेचे सादरीकरण, अंतिम तोंडी परीक्षा [Viva – voce])

४ **संगणकाचा वापर :** संगणकीय शोध, विविध संकेतस्थळे (ग्रंथालय, शोध नियतकालिके इ.), MS-Word, Excel, Power point, PDF, e mail इ. चा वापर, विविध ॲप्स (गुगल स्कॉलर, भाषांतर आदी), युनिकोडचा वापर, संगणकीय अक्षरजुळणी, मुद्रितशोधन, आंतरजाल, Shodhganga, Swayam आदींचा वापर.

Course 3

अभ्यासपत्रिका क्र. 2
मराठी भाषा आणि साहित्य : विविध अभ्यासक्षेत्रे
गुण : १०० श्रेयांक : ४

१ मराठी भाषा आणि साहित्य संशोधनाची वाटचाल

१.१ मराठीतील संशोधनाचा आढावा

१.२ मराठीतील संशोधकांचा परिचय....

२ साहित्य आणि इतर सामाजिक शास्त्रे : अनुबंधात्मक अभ्यास

२.१ साहित्य आणि तत्त्वज्ञान

२.२ साहित्य आणि समाजशास्त्र

२.३ साहित्य आणि मानसशास्त्र

२.४ साहित्य आणि अर्थशास्त्र

२.५ साहित्य आणि इतिहास

२.६ साहित्य आणि विज्ञान

३ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचे संशोधन

३.१ वाङ्मयप्रकारनिष्ठ संशोधन

३.२ संप्रदायनिष्ठ संशोधन

३.३ संहिता संपादन आणि पाठचिकित्सा

३.४ ऐतिहासिक कागदपत्रे : संशोधन आणि संपादन

३.५ मध्ययुगीन वाङ्मयाचा भाषिक, सांस्कृतिक अभ्यास

४ अर्वाचीन मराठी साहित्याचे संशोधन

४.१ कालखंडाचा अभ्यास

४.२ लेखकाचा अभ्यास

४.३ साहित्यकृतीचे संशोधन

४.४ साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधन

Course 3

अभ्यासपत्रिका क्र.3
साहित्याचा सामाजिक-सांस्कृतिक अभ्यास
गुण : १०० श्रेयांक : ४

१. साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाचे स्वरूप व महत्त्व

१.१ साहित्य आणि समाज : सहसंबंध

१.२ साहित्य आणि समाज : परस्पर परिणाम

१.३ लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व : सामाजिक जडणघडण

१.४ साहित्य आणि भाषिक पर्यावरण : परस्परसंबंध

२. साहित्याच्या सांस्कृतिक अभ्यासाचे स्वरूप व महत्त्व

२.१ साहित्य आणि संस्कृती : सहसंबंध

२.२ साहित्य आणि प्रादेशिक संस्कृती : सहसंबंध

२.३ साहित्य आणि सांस्कृतिक मूल्यव्यवस्था

२.४ संस्कृतीच्या जडणघडणीतील साहित्याचे योगदान

३. लोकसंस्कृती आणि लोकसाहित्य

३.१ मानवी जीवनातील स्थित्यंतरे व संस्कृती विकास

३.२ लोकमानसाची जडणघडण व अभिव्यक्ती

३.३ लोकजीवन आणि साहित्य : सहसंबंध

३.४ लोकसाहित्य आणि विविध बोलीभाषा

४. भाषांतरित / अनुवादित साहित्याचा अभ्यास

४.१ भाषांतर / अनुवाद : आवश्यकता व महत्त्व

४.२ भाषांतराचे प्रकार

४.३ भाषांतर : सांस्कृतिक संदर्भ

४.४ भाषांतरीत / अनुवादित साहित्याची शैली

संदर्भ ग्रंथ

मराठी संदर्भ ग्रंथ

१ आधुनिक समीक्षा-सिद्धांत - मिलिंद मालशे / अशोक जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई- २००७.

२ आधुनिकता आणि परंपरा-एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्र- राजेंद्र व्होरा (संपा.),प्रतिमा प्रकाशन, पुणे- २०००.

३ इतिहासलेखन मीमांसा - समाजप्रबोधन पत्रिका (संपा.) लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई- २०१०.

४ कादंबरी एक साहित्यप्रकार - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई- २०१०.

५ कोश वाङ्मय : विचार आणि व्यवहार - डॉ.सदाशिव देव, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे- २००२.

६ खडक आणि पाणी- गंगाधर गाडगीळ उत्कर्ष प्रकाशन, पुणे. डिसेंबर१९६०, तृतीयावृत्ती १९८५.

७ गुणात्मक संशोधनाची कार्यपद्धती - हेस -बिबर शार्लीन नॅगी, सेज प्रकाशन, न्यू दिल्ली-२०१७.

८ गुणात्मक संशोधन - डेव्हिड सिल्वरमन, सेज प्रकाशन, न्यू दिल्ली- २०१७.

९ गेल्या अर्धशतकातील मराठी समीक्षा- विलास खोले (संपा.), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे-२००४.

१० ग्रंथालयीन संदर्भसेवा - अनंत जोशी आणि वसंत जोशी,कॉन्टिनेंटल प्रकाशन,पुणे १९८०.

११ तुकोबांच्या अभंगांची शैलीमीमांसा - डॉ.दिलीप धोंडगे, राजहंस प्रकाशन,पुणे.२०१४.

१२ तुमचे प्रबंध लिखाण- पॉल ऑलिव्हर, सेज प्रकाशन, न्यू दिल्ली- २०१७.

१३ तौलनिक साहित्याभ्यास : मूलतत्त्वे आणि दिशा - वसंत बापट, मौज प्रकाशन, मुंबई-१९८१.

१४ प्रबंध कसा लिहावा - डॉ.जयंत वेलणकर, साहित्यप्रसार केंद्र,नागपूर.१९८८.

१५ प्राचीन मराठी हस्तलिखिते संशोधन आणि संपादन - डॉ.श्री.रं. कुलकर्णी,का.स.वाणी प्रगत अध्ययन संस्था,धुळे.१९९२.

१६ पॉप्युलर रीतिपुस्तक, रामदास भटकळ आणि मृदुला प्रभुराम जोशी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई. प्रथमावृत्ती २०१५.

१७ भारतीय मिथ्यांचा मागोवा- विश्वनाथ खैरे, पुणे-१९८६.

१८ भाषा व साहित्य : संशोधन खंड १,२,३ संपा.वसंत स.जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे. १९८१, १९८५, १९८९.

१९ मराठी संशोधनविद्या, डॉ.उषा मा. देशमुख,स्नेहवर्धन प्रकाशन,पुणे.१९९४.

२० मराठी साहित्य संशोधन, अविनाश आवलगावकर (संपा.), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे-२००६.

२१ मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप आणि दिशा- डॉ.श.रा.राणे,का.स.वाणी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे.१९९५.

२२ मराठी प्रबंध सूची- व.वि. कुलकर्णी, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर-२०११.

२३ मूल्यभानाची सामग्री - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई- २०१६.

२४ वाङ्मयीन निबंधलेखन - रा.ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,पुणे.तृतीयावृत्ती-१९८७.

२५ वाङ्मयीन विद्वत्ता - डॉ. दु.का. संत, पुणे विद्यापीठ, पुणे -१९७६.

२६ वाङ्मयीन संस्कृती- सुधीर रसाळ, मौज प्रकाशन, मुंबई- २००९.

२७ शास्त्रीय संशोधन पद्धती- बी.एम. कऱ्हाडे, पिंपळापुरे ॲण्ड कंपनी, नागपूर- २००७.

२८ शैलीमीमांसा : सिद्धांत आणि उपयोजन - डॉ.दिलीप धोंडगे, शब्दालय प्रकाशन,श्रीरामपूर,२००१.

२९ शोधनिबंधाची लेखनपद्धती - डॉ. स.गं.मालशे, सुधारित आवृत्ती संपादन, मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २००६

३० शोधविज्ञानकोश - डॉ.दु.का.संत, पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन पुणे.१९८५.

३१ समकालीन साहित्यचर्चा- मनोहर जाधव / श्रीकांत देशमुख (संपा.), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे२०१०.

३२ समीक्षेतील नव्या संकल्पना- मनोहर जाधव (संपा.), स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद-२००१.

३३ संशोधकाचा मित्र - ग.ह. खरे, भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणे -१९६०.

३४ संशोधन पद्धती- रणजित कुमार, सेज प्रकाशन, न्यू दिल्ली-२०१७.

३५ संशोधन पद्धती- व्ही.बी.पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव-२०१२.

३६ संशोधन पद्धती : प्रक्रिया आणि अंतरंग- डॉ. दु.का.संत, अनाथ विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे - १९६६.

३७ संशोधन पद्धती- प्रक्रिया व अंतरंग - दु.का.संत, विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे- १९८८.
३८ संशोधन पद्धतिशास्त्र व तंत्र - प्रदीप आगलावे , विद्या प्रकाशन, नागपूर-२०००.
३९ संशोधन प्रकल्प कसा करावा याबाबतचे आवश्यक मार्गदर्शक - ओ लिअरी झीना,सेज प्रकाशन, न्यू दिल्ली-२०१७.
४० संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती- संपादक: डॉ. सु. रा.चुनेकर,रंगनाथ पठारे, शि.प्र.संस्था,संगमनेर१९८३.
४१ संशोधन संरचना : गुणात्मक, संख्यात्मक आणि मिश्र पद्धतीचे दृष्टिकोन- क्रेसवेल जॉन डब्ल्यू.सेज प्रकाशन, न्यू दिल्ली-२०१७.
४२ संशोधन-सिद्धांत आणि पद्धती- सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय प्रकाशन, मुंबई-१९९९.
४३ संशोधनाची क्षीतिजे- संपा. भास्कर भोळे, अमेय प्रकाशन, नागपूर.१९८५.
४४ संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र- रमेश वरखेडे, मंगला वरखेडे, इन्स्टिट्यूट ऑफ नॉलेज इंजिनिअरिंग नाशिक- २०१३.
४५ संशोधनपद्धतीची मूलतत्त्वे - दत्ता देशकर, अजय प्रकाशन, औरंगाबाद- २००६.
४६ संशोधन शलाका - सुरेश म.डोळके,अमेय प्रकाशन,नागपूर.१९८३.
४७ संशोधनाची क्षीतिजे -(वि.भि.कोलते गौरवग्रंथ)- संपा.भा.ल. भोळे,अमेय प्रकाशन,नागपूर.१९८५.
४८ सामाजिक संशोधन पद्धती- पी.एल. भांडारकर, हिमालय पब्लिशिंग हाऊस, नवी दिल्ली-१९९४.
४९ साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार - श्री.पु. भागवत, रसाळ सुधीर (संपा.), मौज प्रकाशन, मुंबई-१९८७.
५० साहित्यवेध - के.रं. शिरवाडकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे. १९९८.
५१ साहित्यकृतीचा अभ्यास - हरिश्चंद्र थोरात, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन,पुणे.
५२ साहित्य संशोधन : वाटा आणि वळणे- सुधाकर शेलार, अक्षर वाङ्मय प्रकाशन, पुणे- तृतीयावृत्ती २०२४.
५३ साहित्य शोधणी - डॉ.उषा मा. देशमुख, नीहारा प्रकाशन,पुणे. १९८९.
५४ साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया- डॉ.आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.१९८९.
५५ साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.१९८७., द्वितीयावृत्ती - १९९८.
५६ साहित्याचे मानदंड- गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.१९९०.
५७ साहित्याचे संदर्भ - हरिश्चंद्र थोरात, मौज प्रकाशन, मुंबई-२००६.
५८ साहित्यातील संप्रदाय- डॉ.रा.शं.वाळिंबे,कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.१९५०.
५९ साहित्याभ्यासाची शैलीलक्ष्यी पद्धत- स.गं मालशे / मिलिंद मालशे, मराठी संशोधन मंडळ,मुंबई- १९८१.
६० साहित्यसमीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा - वसंत दावतर, म.रा.सा.सं.मंडळ,मुंबई १९८७.
६१ साहित्यविचार आणि सौंदर्यशास्त्र- रा.भा.पाटणकर, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.२००१.
६२ सूचींची सूची- डॉ.सु.रा.चुनेकर मुंबई विद्यापीठ, मराठी विभाग आणि प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.१९९५,तृतीयावृत्ती - १९७४.

हिंदी संदर्भ ग्रंथ

१ अनुसंधान का स्वरूप- संपा.डॉ.सावित्री सिन्हा, हिंदी अनुसंधान परिषद &आत्मराम एंड सन्स, दिल्ली.1१९५४.
२ अनुसंधान प्रविधि : सिद्धांत और प्रक्रिया- एस.एन. गणेशन, लोकभारती प्रकाशन इलाहाबाद, २००१.
३ तुलनात्मक अनुसंधान एवं उसकी समस्याएँ, संपा. एस.गुलाम एवं अन्य, हिंदी साहित्य भांडार, लखनऊ, १९८०.
४ तुलनात्मक साहित्य भारतीय परिप्रेक्ष्य- इंद्रनाथ चौधरी, वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली-२००६.
५ शोध प्राविधी- डॉ. विनय मोहन शर्मा, नैशनल पब्लिशिंग हाऊस, वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली-२००८.
६ शोध संरचनांचा (तौलनिक साहित्याभ्यासपर लेख), एल एस़ देशपांडे, अभय प्रकाशन, नांदेड. १९९४.
७ साहित्यिक अनुसंधान के आयाम- डॉ. रवींद्रकुमार जैन, नैशनल पब्लिशिंग हाऊस, नई दिल्ली-२००८.
८ शोध प्राविधि - डॉ. हरिश्चंद्र वर्मा, हरियाणा साहित्य अकादमी, पंचकुला-२०११.
९ हिंदी अनुसंधान : वैज्ञानिक पद्धतियाँ- डॉ. कैलाशनाथ मिश्र, सरस्वती प्रकाशन, कानपूर.

English Reference Books

1. A Handbook of Literary Research- Eliot Simon & Owens W.R., USA, Rutledge.1996
2. Art of Literary Research, AltickR.D. Norton, New York--, 1963.
3. A Practical Guide to Writing Theses, Dissertations and Books, Eviatab Zerubavel.
4. The Clockwork Muse - , Cambridge, Harvard University.1999
5. Elements of Research, Whitney F.L. Prentice Hall, New York, 1949.
6. How to think about your Research while you are doing it - Baker Howard S. : Tricks of the Teade , Chicago, Chicago University Press.1998
7. Literary Thesis- Watson George, London, Longman.1970
8. Researching Culture - Qualitative Method and Cultural Studies- Alasuutari P. , London, Sage.1995
9. Research for English Language Teachers - Burns Anne: Collaborative Action - , Cambridge. Cambridge University Press.1999
10. Research Methods in Librarianship - Techniques an Interpretation - Bush Charles H & Harter Stephen P, New York, Academic Press.1988
11. Research Methodology, A.B.Rao, Excel Books, New Delhi-2008.
12. Research Methodology in History, Chitnis K.N. , Pune.1979
13. Research Methodology : Methods & Techniques - Kothari C.R. , New Delhi, Wiley Eastern.1985
14. Research Methodology- Methods and Techniques- C.R. kothon, New age international Publisher, New Delhi-2006
15. Scientific Social Surveys and Research - Young Pauline V., New Delhi, Prentice Hall of India.1982
16. The Art of Literary Research - Altick R.D and John J. Fenstermaker, New York & London,Norton.1993
17. The LibraryThesis: A Guide to research - Watson George, Longman, London-1970.
18. The Scholar Critic - An Introduction to Literary Research - Bateson F.W. , London, Routledge&Kegan Paul.1972
19. Thesis and assignment writing - Anderson Jouathar and Others of Wiley Eastern, New Delhi – 1971.

- खालील सर्व शब्दकोश शेवटी दिलेल्या लिंकवर ऑनलाईन उपलब्ध आहेत.

  १ तत्त्वज्ञान व तर्कशास्त्र परिभाषा कोश

  २ कार्यदर्शिका

  ३ साहित्य समीक्षा परिभाषा कोश

  ४ ग्रंथालयशास्त्र परिभाषा कोश

  ५ कृषिशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली

  ६ न्यायवैद्यक व विषशास्त्र परिभाषा कोश

  ७ पदनाम कोश

  ८ लोकप्रशासन परिभाषा कोश

  ९ शिक्षणशास्त्र परिभाषा कोश

  १० गणितशास्त्र परिभाषा कोश

  ११ वित्तीय शब्दावली

  १२ राज्यशास्त्र परिभाषा कोश

  १३ संख्या शास्त्र परिभाषा कोश

  १४ वृत्तपत्र विद्या परिभाषा कोश

१५ भाषाविज्ञान व वाङ्मयविद्या परिभाषा कोश
१६ औषधशास्त्र परिभाषा कोश
१७ व्यवसाय व्यवस्थापन परिभाषा कोश
१८ धातुशास्त्र परिभाषा कोश
१९ यंत्र अभियांत्रिकी परिभाषा कोश
२० कृषीशास्त्र परिभाषा कोश
२१ विद्युत अभियांत्रिकी परिभाषा कोश
२२ भूगोलशास्त्र परिभाषा कोश
२३ भूशास्त्र परिभाषा कोश
२४ प्रशासन वाक्प्रयोग
२५ मानसशास्त्र परिभाषा कोश
२६ अर्थशास्त्र परिभाषा कोश
२७ विकृतिशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली
२८ वाणिज्यशास्त्र परिभाषा कोश
२९ शरीरक्रियाशास्त्र परिभाषा कोश
३० रसायनशास्त्र परिभाषा कोश
३१ शारीर परिभाषा कोश
३२ स्थापत्य अभियांत्रिकी परिभाषा कोश
३३ न्याय व्यवहार कोश
३४ भौतिकशास्त्र परिभाषा कोश
३५ मराठी विश्वकोश
३६ भौतिकशास्त्र पारिभाषिक शब्दावली
३७ शासन व्यवहार शब्दावली
३८ जीवशास्त्र परिभाषा कोश
३९ शासनव्यवहार कोश

- **अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून सादर केलेली शब्दकोशनिहाय 'वर्णानुक्रमिक अनुक्रमणिका' पाहा!**

https://shabdakosh.marathi.gov.in/ananya-glossary

तसेच

https://shabdakosh.marathi.gov.in/